

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Кондирєва Майя Миколаївна

методист відділу методики навчальних предметів та професійного розвитку педагогів, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, kmm-ua@ukr.net

У Концепції «Нова українська школа» (2016) визначено дев'ять ключових компонентів формули нової школи. Одним із цих компонентів передбачено створення **«сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів»** [3, с. 7]. І саме технології як мистецтво навчання покликані забезпечити найкращі освітні результати.

Загальновідомим для сучасних педагогічних працівників уже стало поняття **педагогічної технології**. Адже це конструювання навчального процесу, результатом якого є гарантоване досягнення мети. На переконання відомого для учителів української словесності Тернопілля науковця Анни Богосвятської, факт застосування технології навчання є свідченням технологізації освітнього процесу, який передбачає чітку послідовність дій педагога відповідно до загальних закономірностей навчання, його мети, завдань, способів взаємодії з учнями. Технологія, на відміну від невпорядкованого творчого пошуку, має набір стратегій та прийомів навчання і пропонує учителеві дієвий робочий інструментарій. А ще – відповідати певним критеріям, як-от: концептуальність (філософське, психологічне, дидактичне, соціально-психологічне обґрунтування); системність (логіка процесу, взаємозв'язок усіх частин, цілісність); управління (діагностичне цілепокладання, планування, поетапна діагностика, коригувальні заходи); ефективність (гарантування досягнення певного стандарту освіти); відтворюваність (можливість відтворення технології в інших освітніх закладах іншими суб'єктами); візуалізація (використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання, застосування різних

дидактичних матеріалів та оригінальних наочних посібників) [1, с. 31–32].

Звичайно, застосування технологій залежить від творчого потенціалу учителя й його психологічної готовності до інновацій. Насамперед учитель повинен мати чітке уявлення про складники технологічного процесу (мету та завдання, принципи та типологію, умови технологічного процесу та взаємодії суб'єктів навчання, технологічну карту (етапи упровадження) та очікувані результати).

Богосвятська А. І. уже давно намагається розв'язати проблему щодо того, яким має бути сучасний урок словесності, «коли дітям подобається не тільки слухати, а й бути активними учасниками навчального процесу (ставити запитання, обговорювати проблеми, брати інтерв'ю, приймати рішення, вигадувати, фантазувати тощо) ...» [1, с. 33]. Задля задоволення запиту таких учнів учитель постає перед вибором прийомів, методів, форм роботи і зрештою технологій, яких сучасна методика налічує сотні. А згідно з положеннями чинних нормативних документів Міністерства освіти і науки України (концепцій «Нова українська школа» [6] та мовно-літературної освіти, розділу «Мови і літератури» Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011) [6], Державного стандарту базової середньої освіти (2020) [4], чинних програм з української мови і літератури [9], відповідних наказів, методичних рекомендацій тощо) кожен словесник повинен уже застосовувати хоча б елементи чи не десятка технологій [2], таких як особистісно орієнтована, інформаційно-комунікаційна, інтерактивна, проектна, текстоцентрична, діалогова, біоадекватна, здоров'язберезувальна технології, а також технології розвитку критичного мислення, створення ситуації успіху, проблемного навчання тощо.

І щоб педагог не винаходив велосипед, саме методичні служби (тепер центри професійного розвитку педагогічних працівників) в особі кожного методичного працівника покликані створити відповідне методичне середовище, у якому кожен учитель вчасно зміг би отримати тільки йому потрібний обсяг теоретичного підґрунтя та виявити бажання застосувати здобуті теоретичні відомості на практиці, та так, щоби очікувано вищих результатів навчання гарантовано було досягнуто [5].

Особливо доречним є таке завдання для учителів української мови і літератури, оскільки у законах «Про освіту» [7], «Про загальну середню освіту» [8], інших документах стандартизації сучасної середньої освіти та освіти майбутнього у рейтингу ключових компетентностей перше місце відведено компетентності **«спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами»**. А тому державну підсумкову атестацію учнів 11 класу, учнів / студентів відповідного курсу професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації (випускників середньої школи) уже не перший рік проводять у визнаній ефективною теперішнім суспільством формі зовнішнього незалежного оцінювання. У перспективі така форма підсумкового контролю навчальних досягнень учнів, найперше з української мови, стосуватиметься і дев'ятикласників.

Отже, першочергове завдання учителів української словесності – створити нове ефективне освітнє середовище, і без технологій у вік науково-технічного процесу (діджеталізації) та інформаційного буму вже не обійтися ніяк.

Список використаних джерел

1. Богосвятська А. І. Сучасні педагогічні технології у практиці вчителя світової літератури. *Зарубіжна література в школах України*, 2013. № 1. С. 34–41.
2. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків : Видавнича група «Основа», 2011. 176 с.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Ухвалено рішенням колегії МОН України 27.10.2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 23.10.2020).
4. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.10.2020).
5. Про деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 673. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020> (дата звернення: 23.10.2020).
6. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392. База даних «Законодавство України» / ВР

- України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.10.2020).
7. Про освіту. Закон України № 2145 – VIII від 05.09.2017. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 23.10.2020).
8. Про повну загальну середню освіту. Закон України № 463 – IX від 16.01.2020. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 23.10.2020).
9. Чинні програми з української мови і літератури для 5–11 класів. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html> (дата звернення: 23.10.2020).

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Краснікова Наталія Вікторівна

вчитель німецької мови, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 66 Харківської міської ради Харківської області, gontscharova@i.ua

Чайка Галина Іванівна

вчитель української мови та літератури, спеціаліст вищої категорії, Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 66 Харківської міської ради Харківської області, chaykagalinka@ukr.net

«Нічому не можна навчити, можна тільки навчитись» –
А. Ейнштейн

Можливо, від вчителя ця цитата звучить досить дивно, але на сьогодні ми розуміємо, що наша система освіти потребує суттєвих інновацій, зокрема це пов'язане з останніми викликами у світі та суспільстві.

Упровадження інновацій в систему освіти дає змогу зробити висновок, що педагогічна інноватика інтегрує в собі різноманітні підходи до здійснення нововведень в освіті, підґрунтям яких є психологічні, філософські, педагогічні розробки та нові досягнення у ІТ сфері [1, с. 10].